

Fyrirmyndin

Oddagrein

Það er gott, at politisku flokkarnir aftanfyrri fullveldisætlanina lata teirra boð uppá framtíðar Føroyar koma í ljós. Vit hava hoyrt boð fólka-floksins – lægri lónir, lægri skatt og eitt skert vælferðarsamfelag.

Ein av stóru fyrirmyndunum hjá formanni Fólka-floksins á Tingi er Singapore. Singapore verður drigið fram í Dagblaðnum su-m eitt mynstur-samfelag. Tað kann væl verða, at tað er eitt mynstursamfelag, men mynstrið er heldur flekkut.

Tað er rætt, at Singapore hevur eina brutto-tjóðarúrtøku pr høg, sum næstan – bara næstan – er líka høg sum í Danmark. Tað er eisini rætt, at arbeiðsloysið og rentan er lág í Singa-pore.

Eitt er rentan, eitt annað er mentan. Tan ment-anin, sum liggur til grund fyri samfelagnum Singapore er radikalt óðrvisi frá okkara. Singa-pore hevði sama forsætismálaráðharran frá 1960 til 1990, ið, sum Dagblaðið so pent segði tað, stýrdi samfelagnum við harðari hond. Sonur hennar forsætismálaráðharran Hsien Loong Lee segði í 1984, at politikkur í Singapore er ikki nakað, man sjálvboðin fer uppí, man verður bjóðaður at koma uppí. Demokratisku traditi-onir eru sostatt ikki heilt tær somu sum okkara. Mannaréttindi er eisini nakað, sum man sær eitt sindur óðrvisi uppá í Singapore. So seint sum í 1994 mótmælti USA móti brotum á mann-arættindum í Singapore, tá ein amerikanskur lesandi varð ídómdur 6 stokkaslog fyrri at hava málað á ein bil.

Kanska er omanfyrirstandandi júst tað, ið tiltalar ÓB. Tað er í hvussu so er alla æru vert, at hann fortelur Føroya fólki hvørjar samfelagsfyrirmyndir, hann hevur. Ikki tí, Fólkaflokkurin kann eisini læra eitt sindur av Singapore. M.a., at man nýðist at hava ein Landsbanka, og at rentu-spekulati-on ikki er gagnligt fyrri eitt samfelag.

Lýsingin av Singapore í Dagblaðnum hesa vik-una var í so pen. Har var m.a. sagt, at eitt nú heilsurókt var á líka høgum støði, sum í Norð-anlondum. Hetta er ikki heilt rætt. Einku Euro-peiskt land letur sambært The Economist minni enn 4% av bruttjtjóðarúrtøkuni til heilsuverk. Singapore letur einans 3,6%. Hetta setur Singa-pore á eitt heldur ivasamt støði saman við Haiti og Sierra Leone. Niðanfyrri Trinidad & Tobago, Uganda, Kína og Egyptaland. Gaman í, tað ber til at hava eitt privat heilsuverk, men spurningurin er bert, um vit í Føroyum ynskja eitt samfelag, har ein arbeiðsmaður stendur till at missa hús og heim, fyrri at fáa ráð til eitt nú hjartaskurð ella viðgerð móti krabbasjúku.

ST hevur hevur gjørt eitt indekstal, ið metir um lívsgóðskuna í einum samfelagi. Hetta indek-stalið er samansett av 3 faktorum: bruttjtjóðar-úrtøku pr íbúgva, partur av fólki, ið duga at lesa og skriva og síðst men ikki minst mettan lívaldur. Óll Norðurlond høvdu eitt hægri lívsgóðskutal enn Singapore, ið liggur beint undir Barbados og Cypren.

Singapore er óivað í tí frægara endanum av londum, um sammett verður við fjareystur, men Norðurlond eru nú einaferð frammanfyrri. Tíverri kundi man freistast at sagt við ÓB, ið hevur ringt við at viðganga, at Norðurlendskur bland-ingsbúskapur nú einaferð hevur givið tey bestu úrslitini.

Sosialurinn

Føroyar og Grønland skrivað undir fiski-vinnuavtalu fyri 1999

Samráðing Føroyar/Grønland um fiskiveiðiavtalu fyri 1999

Samsvarandi rammuavtal-uni frá 27. mai 1997 hittust umboð fyrri Føroyar og Grønland á fundi í Key-pmannahavn í døgnum 24.-25. januar 1999. Partarnir viðgjördu fiskiskapin hjá hvørjum øðrum og mettu um gagnnýtslu av tilfeing-inum í havinum. Eisini um-røddu partarnir møguleikan fyrri samstarvi á fiskivinnu-økinum t.d. við Joint Ven-ture ella øðrum samstarvi innan alment og privat virk-semi.

Kongafiskur (Oceanic type)

A árstundinum hjá NEAFC í London hin 15.-20. nov-ember 1998 varð heildar-veiðan av kongafiski í Ir-mingarhavinum í 1999 ásett at vera óbroytt 153.000 tons, harav Danmark (vegna Føroyar og Grøn-land) fáa 40.000 tons. Fø-oyar fáa av hesum 4.500 tons, sum eisini kunnu veið-ast í grønlandskum sjógvi. Føroyski parturin er ásettur upprunliga grundað á m.a. søguligu veiðuna og vís-undarlígar royndir, meðan Grønland fær ein stóran part sum strandaland og grundað á nøgdina í grønlandskum sjógvi. Grønland letur næst-an alla sína kvotu til ES, Russland og Noreg.

I 1997 og 1998 hava fø-oyisk skip veitt alla kvotuna og nakað meir í 1998, men nú er komið fram, at nógv av tí kongafiski, sum fæst undir 500 m. djúpi verður hildið at gera sami konga-fiskur (deep sea mentella), sum er á landgrunninum hjá Grønlandi, Íslandi og Fø-oyum. Hetta verður orsök til, at Føroyar so kunnu gerast strandaland og krevja, at Grønland, Ísland og Føroyar gera eina nýggja aumsiting sum strandaland og eina nýggja semju um býti og síðani fara til NEAFC fyrri at áseta endaliga heildar-veiðu og býtið millum øll limalondini. Samráðingar um m.a. hetta mál verða í Brussel 10. februar í ár.

Undir samráðingunum legði føroyska sendinevnd-in dent á, at fáa greiðu á fø-oyisku sjónarmiðunum sum strandaland og at krevja eina óðrvisi umsiting og

an er treytað av, at Grønland harumframt fær eina minni kvotu av makrelli í fø-oyiskum sjógvi í 1999.

Lodna og rækjur

Tað hevur verið ein aftur-veindandi spurningur um at fáa loyvi at keypa lodnu frá Grønlandi og at fáa loyvi at fiska føroysku lodnukvot-una frá Íslandi ella partar av henni í grønlandskum sjógvi. Eisini hevur gjøgn-um ES verið roynt at fáa loyvi til, at føroysk skip kunnu handla rækjukvotu frá donskum skipum í Eyst-urgrønlandi.

Partarnir samdust um, at Føroyar skulu hava møg-uleikan at keypa lodnukvotu frá Grønlandi og at upp til helvtin av føroysku kvotuni í Íslandskum sjógvi eisini kann veiðast í grønlandsk-um sjógvi. Grønland kann loyva ES eftir ynski frá Fø-oyum at umseta kvotu frá ES-skipum til føroysk skip.

Annað joint venture samstarv

Aðrar verkætlanir um sam-starv millum føroysk og grønlandsk reiðari vóru eisini viðgjörð. Visandi til galdandi lógir og reglur á hesum økjum er hesin spurningur ikki endaliga av-greiddur.

Onnur mál

Tað vóru fleiri mál av felags áhuga um samstarv innan NAFO og NEAFC um fundir, sum koma til við-gerðar. Hesi mál eru um kvotabýti (quota allocati-on), kærunevnd (dispute settlement), eftirlit á sjónum fundir imillum fiskimála-ráðharrar í Norður Atlants-havi, í norðurlanda hopi og innanhýsis. Eisini tosaðu partarnir um trílunda fundin (Grønland-Ísland-Føroyar) í Brussel 10. februar um kongafisk og svartkalva.

I føroysku sendinevndini vóru Kaj P. Mortensen, fiskimálastjóri, Andras Kristiansen, deildarstjóri, og Jákup Sólstein fyrri Fø-oya Reiðarafelag.

annað býtið fyrri framtíðina. Eisini varð tikið fram málið um akustiskar ekkomátin-gar í Irmingarhavinum til tess at staðfesta nøgdir og fiska-slag, har djúpið er meira enn 500 m. og at stórra orka verður lögð í vísundaligu kanningamar.

Eftirsum heildarkvotan er ásett av NEAFC fyrri 1999 varð eingin broyting gjord í veiðikvotunum fyrri 1999.

Norðhavssild

Grønland er ikki partur í norðhavssildini, men hevur í nokur ár fingið tillutað 3.000 tons av føroysku kvotuni. Grønland veiðdi 1120 tons í føroyskum sjógvi í 1998. Partarnir samdust um somu skipan fyrri 1999.

Royndarveiða á djúpum vatni

I 1998 kom ein skipan í lag, har eitt føroyskt skip fekk loyvi at royndarveiða eftir svartkalva upp til 115 tons í Norðvestur Grønlandi. Royndin varð gjord við trolí og eydnaðist og alt varð fiskað.

Eitt grønlandskt línuskip fekk loyvi at royna í Fø-

oyiskum sjógvi eftir brosmu og longu og hjáveiðu av toski og hýsu ávíkavist 10 og 8%. Nøgdir varð sett til 100 tons av brosmu og 100 tons av longu. Skipið fiskaði 97 tons og fekk so maskinskaða.

Fyrri 1999 samdust part-arnir um, at kvotan verður hækkað til 250 tons av brosmu og longu, harav 30% kann verða toskur og hýsa. Somuleiðis hækkar føroyska svartkalvakvotan í Norðvestur Grønlandi úr 115 tons til 130 tons.

Føroysk toskaveiða í Eysturgrønlandi

Partarnir eru samdir um, at føroysk skip kunnu veiða tosk, brosmu og steinbít við 3 línuskipum tilsamans í 8 vikur og við eini hjáveiðu, sum er 100 tons av kalva og svartkalva. Toskaveiðan er ikki avmarkað í nøgd. Royndin er ein liður í at finna útav, um toskur er komin aftur í Eysturgrøn-landi, at royna 2 sløg av egingarmaskinu og at fáa eitt samstarv í lag, har grøn-landskir sjómenn eisini eru við og læra at fiska við línú á djúpum vatni. Henda skip-